

Ми́хайло Скоп

АТРИБУЦІЯ
КИЇВСЬКИХ ІКОНОПИСНИХ ПРАПОРІВ
ІЗ ФОНДІВ МУЗЕЮ ШВЕДСЬКОЇ АРМІЇ

Атрибуція київських іконописних прапорів із Музею шведської армії

Скоп Михайло Львович

<https://orcid.org/0000-0001-5901-8211>
доктор філософії, незалежний дослідник
м. Київ, Україна
neivanmade@gmail.com

Анотація

У статті проведено аналіз трофейних іконописних прапорів із фондів Музею шведської армії, які ідентифікуються як російські. Понад п'ятдесят зразків було ідентифіковано як твори українських митців. Твори було поділено на п'ятнадцять іконографічних типів. В результаті проведеного порівняльного аналізу було виявлено, що ікони мають багато спільних рис із творами жовківських майстрів. Художня манера дозволяє припустити, що виконавцями була група із трьох майстрів, один з яких відомий через авторський підпис «Тиховец Петро Кирилович, маляр київський». Враховуючи те, що на більшості творів немає векселологічних ознак приналежності до певних військових формувань чи конкретних підрозділів, досліджувані твори запропоновано розглядати як шедеври українського козацького бароко, які можна ідентифікувати як «російські» лише за фактом купівлі та використання.

Ключові слова

Атрибуція іконописних творів, Armémuseum, Велика Північна війна, український іконопис, жовківська школа іконопису, Lavra Icon Painting Workshop, Петро Тиховец, козацькі прапори, українська філателія, хоругва, битва під Салатами, битва під Нарвою, Олексій Обухов, козацьке бароко.

Вступ

У культурно-мистецькому вимірі періоду Великої Північної війни (1700–1721 рр.) чітко простежуються самобутність і тяглість українських традицій, що зберігалися попри колонізаційний вплив Російської імперії. Одним із таких виявів є пам'ятки вексилнології. До сьогодні збереглася значна кількість зразків козацьких прапорів XVII–XVIII ст., які створювалися як українськими майстрами [28], так і надавалися іноземними правителями [3, с. 628, 28, с. 28].

Особливий інтерес викликають прапори у фондах Armémuseum (Стокгольм, Швеція), які є трофеями, здобутими під час Великої Північної війни. Пам'ятки, ідентифіковані як козацькі, ґрунтовно дослідив Ю. Савчук у праці «Одіссея козацьких прапорів» [25]. У фондах музею також зберігається колекція прапорів, захоплених шведською армією в битвах під Нарвою (1700 р.) та Салатами (1703 р.), де російські війська зазнали поразок. Наразі ці експонати атрибутовані як російські. У ході нашого дослідження виявлено, що частина цих іконописних прапорів може належати пензлю київського майстра Петра Тиховця. Докладне вивчення цих творів дозволяє розкрити малодосліджений аспект українського іконопису кінця XVII ст. та його роль у формуванні української вексилнології.

Ціль роботи. Дослідити іконописні прапори, що ідентифікуються як російські, проте мають виразні ознаки українського малярства. Провести їх типологію та атрибуцію.

Матеріали та методи. У роботі використано цифрові репродукції з фондів Armémuseum, доступні на порталі DigitaltMuseum.org, а також зображення українських ікон з інтернет-галереї Icon.org.ua. Застосовано порівняльний, формально-стилістичний, іконографічний та культурно-історичний методи аналізу.

Результати та обговорення

Нами проведено порівняльний аналіз трофейних прапорів із битв під Салатами та Нарвою. У результаті понад п'ятдесят зразків ідентифіковано як твори українських іконописців. Для точної ідентифікації їх класифіковано за сюжетами та інвентарними номерами:

«Богородиця Милування»: АМ.082482.

«Богородиця Знамення»: АМ.082109.

«Богородиця Знамення Новгородська» АМ.082483.

«Потоплення війська фараона»: АМ.082480.

«Коронування Пресвятої Діви Марії» / «Древо Єссея»: АМ.082133.

«Святий Архистратиг Михаїл»: АМ.082122.

«Архистратиг Михаїл, що долає диявола»: АМ.083099.

«Святий Архистратиг Михаїл — Грізних сил Воєвода»: АМ.083092.

«Розп'яття Христове»: АМ.082486, АМ.082485.

«Святий великомученик Феодор Стратилат»: АМ.083230, АМ.083228, АМ.083219, АМ.083221, АМ.083213, АМ.083222, АМ.083232, АМ.083223, АМ.083224, АМ.083225, АМ.083217, АМ.083216.

«Святитель Миколай Можайський»: АМ.083203, АМ.083194, АМ.083196, АМ.083193, АМ.083186, АМ.083198, АМ.083201, АМ.083199, АМ.083184, АМ.083188, АМ.083202, АМ.09331, АМ.093314.

«Святий великомученик Димитрій Солунський»: АМ.083209, АМ.083204, АМ.083207, АМ.083210, АМ.083206, АМ.083208, АМ.083211.

«Видіння Костянтина Великого»: АМ.083235, АМ.083245, АМ.083242, АМ.083236, АМ.083243, АМ.083240, АМ.083244, АМ.083241, АМ.083246.

«Святий великомученик Іоанн Воїн»: АМ.082121.

Більшість виділених прапорів містить суто іконописні та декоративні елементи без вексилнологічних ознак приналежності до конкретних військових формувань чи держав. Фактично, російськими їх можна вважати лише за обставинами закупівлі та експлуатації. Це дає підстави припустити, що аналогічні прапори могли використовувати й козацькі загони тогочасної України.

Прапор «Коронування Пресвятої Діви Марії» / «Древо Єссея» (АМ.082133) має авторський підпис, де зазначено, що його виконано у 1693 р. для московського кавалерійського полку Олексія Лаврентійовича Обухова, який дислокувався в Києві. Прапор виготовив та підписав «Тиховец Петро Кирилович, маляр київський» [7] (іл. 1). Загалом у колекції виявлено три прапори з підписами, що підтверджують належність до полку Обухова. Враховуючи статус майстерень Києво-Печерської лаври як провідних у той час та багаторічну дислокацію полку в Києві, доцільно стверджувати, що виділені зразки виготовлені саме в Києві. Також імовірно, що до складу полку могли входити етнічні українці.

Порівняльний аналіз прапорів «Коронування Пресвятої Діви Марії», «Потоплення війська фараона», «Архистратиг Михаїл долає диявола», «Богородиця Милування» та «Розп'яття Христове» демонструє, що композиція, пропорції фігур, особливості драпірування, архітектури та рослинного декору мають аналоги в західноукраїнському малярстві другої половини XVII ст. Особливо виразними є тілесні партії. Лики ангелів близькі до образів на таких іконах, як «Спас Нерукотворний» (Любачівський іконостас, Перемишль), «Спас Нерукотворний» Івана Рутковича (ЛНГМ ім. Б. Возницького), «Собор Архистратига Михаїла» 1655 р. у с. Воля Висоцька (іл. 2) та «Собор Архистратига Михаїла» Івана Рутковича бл.1685–1687 із ц. Святого Архистратига Михаїла у с. Стара Скварява [21]. Моделювання ликів Еммануїла та Богородиці, а також рослинний декор на прапорі «Богородиця Милування» подібні до ікони «Богородиця Нев'янучий Цвіт» кін. XVII ст., (приватна збірка, Польща) (іл. 3). Композиція та іконографія прапора «Розп'яття Христове» перегукується з розписами 1683 р. у ц. Святої Трійці у Львові. (іл. 5).

Іконописні вимпели, захоплені під Нарвою із зображеннями святих Феодора, Миколая, Димитрія та видіння Костянтина Великого, також мають низку спільних рис. Їх об'єднує подібна композиція, техніка виконання та манера малювання ликів. Характерно, що основа фігур виконана срібленням, по якому нанесено кольорові лаки або олійний живопис. Лики святого Миколая мають спільні риси із західноукраїнським мистецтвом другої половини XVII ст., зокрема іконами «Святитель Миколай» Острозького майстра (Державний історико-культурний заповідник м. Острога) та Йова Кондзелевича із Богородчанського іконостасу (НМЛ). Стиль досліджуваних творів поєднує риси Київської та Жовківської шкіл, що пояснюється інтенсивною міграцією художників і артільною системою праці тогочасного Києва [24, с. 16].

Досліджувані зразки мають ознаки, які свідчать про створення в одній іконописній майстерні. Проте питання визначення авторства супроводжується кількома складнощами. Якщо припустити, що всі прапори були здані замовнику у 1693 р.,

залишається імовірність, що частина з них була створена суттєво раніше. Крім того, лики є досить різного розміру. Також, враховуючи кількість творів, слід врахувати, що деякі з них могли виконуватись поспіхом. Враховуючи це, лики як найбільш виразний авторський елемент іконопису було умовно поділено на три групи. Перші є найбільш живописними, по-барочному круглощокими і рум'яними. Сюди належить ікона «Коронування Пресвятої Діви Марії» і «Древо Єссея», «Потоплення війська фараона», «Архистратиг Михаїл долає диявола», а також сторона «А» «Богородиця Милування», «Розп'яття» АМ.082486. Їх відносимо до творів П. Тиховца.

Другі – майже ідентичні, але дещо витягнутіші, аскетичніші і блідіші. Прикладами є зображення «Розп'яття» АМ.082485, а також сторона «В» «Богородиця Милування». Ці відмінності свідчать, що їх міг виконати інший майстер [9].

Третя група – дещо наївні, графічні, окремими рисами схожі на твори Риботицької школи іконопису. Варто зазначити, що в цій манері виконано більшість елементів на вимпелах (таких як вбрання, кінь, обладунки та ін.). Враховуючи, що деякі з них мають досить професійні лики, можна припустити, що конкретні твори були виконані групою майстрів.

Слід також додати, що низка зразків мають суттєві втрати авторського живопису на ликах, тому атрибуцію можна провести лише по драперії та інших елементах. Так, на творі «Богородиця Знамення Новгородська» лики майже не збереглися, але вбрання свідчить про створення в одній й у тій самій майстерні.

Показово, що образи Миколая Можайського на групі вимпелів, зокрема АМ.093314 і АМ.083188 за колористикою, пропорціями та моделюванням дуже близькі образу Господа Саваофа на підписаному прапорі «Коронування Пресвятої Діви Марії» і образу старого єгиптянина на коні, зображеного на прапорі «Потоплення війська фараона» (іл. 6). Це дозволяє висунути гіпотезу, що автором названих творів є Петро Тиховец, що працював з одним або двома майстрами. Найімовірніше, що всі твори могли бути виготовлені в межах одного замовлення для полку Обухова. Така серійність виготовлення іконописних прапорів із збереженням певної індивідуальності [30, с. 236, 237] у цей період була поширеною..

Окрему увагу заслуговує група прапорів з апокаліптичним зображенням Богородиці на тлі московського Кремля (виявлено десять таких експонатів). Більшість із них створена в типовому для тогочасного російського іконопису стилі. Проте на зразках АМ.082103 і АМ.082106 лик Богородиці виконаний у підкреслено живописній манері, схожій на твори П. Тиховца (іл. 7). Це дає підстави припустити, що прапори, початково створені російськими майстрами, могли бути згодом перероблені українським художником.

Високою бароковою майстерністю вирізняються прапори «Святий Архистратиг Михаїл» АМ.082122 та «Святий великомученик Іоанн Воїн» АМ.082121. Їхня стилістика є характерною для Києво-Печерської школи іконопису, що підтверджується іконою «Святий великомученик Георгій» 1740-ті рр. із ц. Вознесіння, с. Березни, (НХМУ) та навчальними малюнками з лаврських кужбушків початку XVIII ст. [1, 2].

Це дозволяє говорити, що вони могли бути створені найпізніше із розглянутих зразків. Прапор «Богородиця Знамення» АМ.082109, взятий в битві під Салатами також відносимо до цього періоду, попри більшу аскетичність стилю.

Ікони на цих трьох прапорах вписано у вексилологічну схему, притаманну московським стрільцям: бордюр із прямим георгіївським хрестом, що ділить площину на чотири частини (іл. 8). Однак прапор «Богородиця Знамення» має унікальну рису: ліворуч від Богородиці зображено сонце, а праворуч — місяці зі «степовими» хрестами, що є характерним символом Війська Запорозького.

Суттєво виділяються прапори «Іоанн Воїн» АМ.082448 та «Архистратиг Михаїл — Грізних сил Воєвода» АМ.083092. Перший був створений художником Оружейної палати Станіславом Лопуцьким, який міг мати західноукраїнське походження [29, с. 143]. Схожість манери цих творів може свідчити про їх створення в одній майстерні або одним автором у Москві.

Також варто згадати про групу прапорів, які не мають елементів іконопису, але за манерою можуть бути віднесені до робіт Києво-Печерської майстерні. Наприклад, вимпел АМ.083316 та аналоги із написами та хресним знаменням, утвореним із зірок, що відсилають до легенди про імператора Костянтина.

Висновки

Досліджена група іконописних прапорів із фондів Armémuseum є творами київських малярів. Вони поділяються на п'ятнадцять іконографічних типів: «Богородиця Милування», «Богородиця Знамення», «Богородиця Знамення Новгородська», «Потоплення війська фараона», «Коронування Пресвятої Богородиці», «Древо Єссея», «Святий Архистратиг Михаїл», «Святий Архистратиг Михаїл долає диявола», «Святий Архистратиг Михаїл – Грізних сил Воєвода», «Розп'яття Христово», «Святий великомученик Феодор Стратилат», «Святитель Миколай Можайський», «Святий великомученик Дмитрій Солунський», «Видіння Костянтина Великого», «Святий великомученик Іоанн Воїн». В результаті аналізу художньої манери, було висунуто припущення, що ікони виконували троє майстрів, у творчості яких проглядаються впливи західноукраїнського іконопису. Єдиним автором, що залишив авторський підпис, був Петро Кирилович Тиховец. Досліджувані твори були виготовлені бл. 1693 р. Відсутність військових емблем на багатьох зразках, а також наявність окремих символів, характерних для козацтва разом із збереженням пізнішими зразками козацьких іконописних прапорів дозволяють припустити, що подібні прапори могли використовуватися не лише російськими, а й козацькими військами тогочасної України. Крім того, до складу стрілецьких загонів могли входити етнічні українці. В контексті деколонізації української історії і мистецтвознавства ці зразки українського козацького бароко потребують подальшого вивчення як прояви формування української культурної ідентичності в складних історичних умовах сучасності.

Список джерел

1. Альбом № 14. Навчальні малюнки учнів іконописної та малярської майстерні Києво-Печерської лаври. XVIII ст. ІР НБУВ. Ф. 229. Од. зб. 14. 110 арк. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/dlib/item/0000031> (дата звернення: 18.05.2026).
2. Альбом № 21. Навчальні малюнки учнів іконописної та малярської майстерні Києво-Печерської лаври. XVIII ст. ІР НБУВ. Ф. 229. Од. зб. 21. 70 арк. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/dlib/item/0000440> (дата звернення: 18.05.2026).
3. Бантыш-Каменский Д. История Малой России. СПб., 1903
4. DigitalMuseum. “Fana.” АМ.082103. URL: <https://digitaltmuseum.se/011024441847/fana>. (дата звернення: 18.05.2026).
5. DigitalMuseum. “Fana.” АМ.082109. URL: <https://digitaltmuseum.se/011024441857/fana>. (дата звернення: 18.05.2026).
6. DigitalMuseum. “Fana.” АМ.082121. URL: <https://digitaltmuseum.se/011024441882/fana>. (дата звернення: 18.05.2026).
7. DigitalMuseum. “Fana.” АМ.082122. URL: <https://digitaltmuseum.se/011024441883/fana>. (дата звернення: 18.05.2026).
8. DigitalMuseum. “Fana.” АМ.082133. URL: <https://digitaltmuseum.se/011024441904/fana>. (дата звернення: 18.05.2026).
9. DigitalMuseum. “Lansfana.” АМ.082480. URL: <https://digitaltmuseum.se/011024442502/lansfana>. (дата звернення: 18.05.2026).
10. DigitalMuseum. “Lansfana.” АМ.082482. URL: <https://digitaltmuseum.se/011024442505/lansfana>. (дата звернення: 18.05.2026).
11. DigitalMuseum. “Lansfana.” АМ.082485. URL: <https://digitaltmuseum.se/011024442510/lansfana>. (дата звернення: 18.05.2026).
12. DigitalMuseum. “Lansfana.” АМ.082486. URL: <https://digitaltmuseum.se/011024442512/lansfana>. (дата звернення: 18.05.2026).
13. DigitalMuseum. “Lansfana.” АМ.083241. URL: <https://digitaltmuseum.se/011024444109/lansfana>. (дата звернення: 18.05.2026).
14. DigitalMuseum. “Lansfana.” АМ.093314. URL: <https://digitaltmuseum.se/011024457470/lansfana>. (дата звернення: 18.05.2026).
15. DigitalMuseum. “Vimpel.” АМ.083099. URL: <https://digitaltmuseum.se/011024443818/vimpel>. (дата звернення: 18.05.2026).
16. DigitalMuseum. “Vimpel.” АМ.083202. URL: <https://digitaltmuseum.se/011024444003/vimpel>. (дата звернення: 18.05.2026).
17. DigitalMuseum. “Vimpel.” АМ.083206. URL: <https://digitaltmuseum.se/011024444015/vimpel>. (дата звернення: 18.05.2026).
18. DigitalMuseum. “Vimpel.” АМ.083213. URL: <https://digitaltmuseum.se/011024444034/vimpel>. (дата звернення: 18.05.2026).

19. DigitalMuseum. “Vimpel.” AM.083221. URL: <https://digitaltmuseum.se/011024444050/vimpel>. (дата звернення: 18.05.2026).
20. DigitalMuseum. “Vimpel.” AM.083222. URL: <https://digitaltmuseum.se/011024444053/vimpel>. (дата звернення: 18.05.2026).
21. Собор Архистратига Михаїла. Іван Руткович, Бл. 1685-1687 рр. ц. Архистратига Михаїла, с. Стара Скварява. Реставратор: І. Поліщук. Керівник: Г. Друзюк. Фото: Скоп-Друзюк Г., Скоп П. Іконостас XVI-XVIII століття із села Старої Скваряви : альбом. Львів: Логос, 2009. 160 с. : іл. URL: <https://www.icon.org.ua/wp-content/uploads/2024/04/ICONOSTAS-OF-THE-16TH-18TH-CENTURIES-FROM-THE-VILLAGE-OF-STARA-SKVARYAVA.pdf>. (дата звернення: 18.05.2026).
22. «Богоматір Сідзінська» URL: <https://sdm.upjp2.edu.pl/dziela/matka-boska-sidzinska>. (дата звернення: 18.05.2026).
23. Розп'яття Христове. 1683 р., ц. Святої Трійці, Львів. URL: <https://www.icon.org.ua/gallerys/crucifixion-of-jesus/#gallery-86>. (дата звернення: 18.05.2026).
24. Рижова О. Іконопис у художній культурі Києва кінця XVII–XVIII століть: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства. Київ, 2021.
25. Савчук Ю. Одиссея козацьких прапорів. Стокгольм, 2012.
26. Собор Архистратига Михаїла. 1655 р. ц. Святого Архистратига Михаїла. с. Воля Висоцька. Фото: П. Скоп. URL: <https://www.icon.org.ua/gallerys/synaxis-of-the-archangel-michael/#gallery-15>. (дата звернення: 18.05.2026).
27. Спас Нерукотворний. Іван Руткович. Кін. XVII ст. Львівська національна галерея мистецтв ім. Б. Возницького. Фото: М. Скоп. [Електронний ресурс]. Режим доступу: URL: <https://www.icon.org.ua/gallerys/holy-face-of-christ/#gallery-97>. (дата звернення: 18.05.2026).
28. Заметка о казацких знаменах. Киевская старина. 1890. № 10. С. 153–157.
29. Жолтовський П. Художнє життя на Україні в XVI–XVIII ст. — Київ: Наукова думка, 1983. — 177 с.
30. Жолтовський П. Український живопис XVII-XVIII ст. Київ : Наукова думка. 1978. 327 с.

Список ілюстрацій

1. П. Тиховец «Коронування Пресвятої Діви Марії» / «Древо Єссея». 1693 р. Музей шведської армії, АМ.082133. Фото: Музей шведської армії [8].
2. Порівняння ангельських ликів: І. Руткович «Спас Нерукотворний» (фрагмент). Кін. XVII ст. Львівська національна галерея мистецтв ім. Б. Возницького. Фото: М. Скоп. [27]; «Собор Архистратига Михаїла» (фрагмент). 1655 р. ц. Святого Архистратига Михаїла. с. Воля Висоцька. Фото: П. Скоп. [26]; «Богородиця Милування» (фрагмент) 1690-ті рр. Музей шведської армії. АМ.082482 [10]; «Розп'яття Христове» (фрагмент) 1690-ті рр. Музей шведської армії. АМ.082485 [11].
3. Порівняння ликів: «Богородиця Сідзинська» II пол. XVII ст., Сідзина, Польща [22]; «Богородиця Милування» (фрагмент) 1690-ті рр. Музей шведської армії. АМ.082482. Фото: Музей шведської армії [10].
4. Вимпели з музею Музей шведської армії. Фото: Музей шведської армії: «Святий великомученик Феодор Стратилат» АМ.083221 [19], «Видіння Костянтина Великого» АМ.083241 [13], «Святий великомученик Димитрій Солунський» АМ.083206 [17], «Святитель Миколай Можайський» АМ.083202 [16].
5. Порівняння іконографії: «Розп'яття Христове» (фрагмент) 1690-ті рр. Музей шведської армії. АМ.082486 Фото: Музей шведської армії [12]; «Розп'яття Христове» (фрагмент) ц. Святої Трійці, м. Львів 1683 р. [23].
6. Порівняння ликів на прапорах із Музею шведської армії. Фото: Музей шведської армії: «Потоплення війська фараона» (фрагмент), 1693 р. АМ.082480 [9], «Архистратиг Михаїл, що долає диявола» (фрагмент) АМ.083099 [15], «Розп'яття Христове» (фрагмент) АМ.082485 [11], «Святий великомученик Феодор Стратилат» (фрагмент) АМ.083222 [20], «Святий великомученик Димитрій Солунський» (фрагмент) АМ.083206 [17], «Святий великомученик Феодор Стратилат» (фрагмент) АМ.083213 [18], «Святитель Миколай Можайський» (фрагмент) АМ.093314 [14], «Потоплення війська фараона» (фрагмент), 1693 р. АМ.082480 [9], П. Тиховец «Коронування Пресвятої Діви Марії» (фрагмент). 1693 р. Музей шведської армії, АМ.082133 [8].
7. Порівняння ликів. Фото: Музей шведської армії: «Богородиця Милування» (фрагмент) 1690-ті рр. Музей шведської армії [10]. АМ.082482. Богородиця над Кремлем (фрагмент) АМ.082103 [4].
8. Стрілецькі прапори. Фото: Музей шведської армії: «Святий великомученик Іоанн Воїн»: АМ.082121 [6], «Богородиця Знамення»: АМ.082109 [5], «Святий Архистратиг Михаїл»: АМ.082122 [7].

Ілюстрації

Іл. 1. П. Тиховец «Коронування Пресвятої Діви Марії» / «Древо Єссея». 1693 р. Музей шведської армії, АМ.082133. Фото: Музей шведської армії [8].

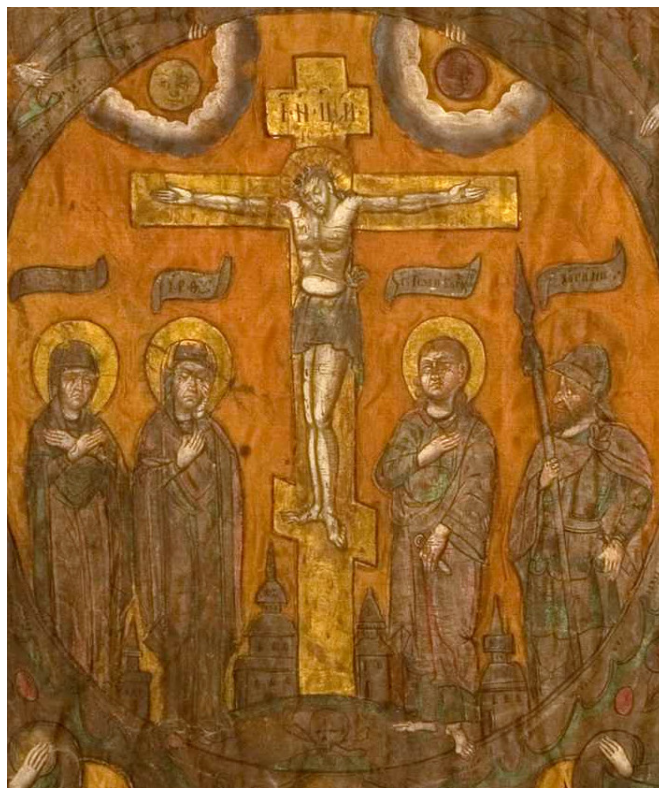
Іл. 2. Порівняння ангельських ликів: І. Руткович «Спас Нерукотворний» (фрагмент). Кін. XVII ст. Львівська національна галерея мистецтв ім. Б. Возницького. Фото: М. Скоп. [27]; «Собор Архистратига Михаїла» (фрагмент). 1655 р. ц. Святого Архистратига Михаїла. с. Воля Висоцька. Фото: П. Скоп. [26]; «Богородиця Милування» (фрагмент) 1690-ті рр. Музей шведської армії. АМ.082482 [10]; «Розп'яття Христове» (фрагмент) 1690-ті рр. Музей шведської армії. АМ.082485 [11].

Іл. 3. Порівняння ликів: «Богородиця Сідзинська» II пол. XVII ст., Сідзина, Польща [22]; «Богородиця Милування» (фрагмент) 1690-ті рр. Музей шведської армії. АМ.082482. Фото: Музей шведської армії [10].

Іл. 4. Вимпели з музею Музей шведської армії. Фото: Музей шведської армії: «Святий великомученик Феодор Стратилат» АМ.083221 [19], «Видіння Костянтина Великого» АМ.083241 [13], «Святий великомученик Димитрій Солунський» АМ.083206 [17], «Святитель Миколай Можайський» АМ.083202 [16].

Іл. 5. Порівняння іконографії: «Розп'яття Христове» (фрагмент) 1690-ті рр. Музей шведської армії. АМ.082486 Фото: Музей шведської армії [12]; «Розп'яття Христове» (фрагмент) ц. Святої Трійці, м. Львів 1683 р. [23].

Іл. 6. Порівняння ликів на прапорах із Музею шведської армії. Фото: Музей шведської армії: «Потоплення війська фараона» (фрагмент), 1693 р. АМ.082480 [9], «Архистратиг Михаїл, що долає диявола» (фрагмент) АМ.083099 [15], «Розп'яття Христове» (фрагмент) АМ.082485 [11], «Святий великомученик Феодор Стратилат» (фрагмент) АМ.083222 [20], «Святий великомученик Димитрій Солунський» (фрагмент) АМ.083206 [17], «Святий великомученик Феодор Стратилат» (фрагмент) АМ.083213 [18], «Святитель Миколай Можайський» (фрагмент) АМ.093314 [14], «Потоплення війська фараона» (фрагмент), 1693 р. АМ.082480 [9], П. Тиховец «Коронування Пресвятої Діви Марії» (фрагмент). 1693 р. Музей шведської армії, АМ.082133 [8].

Іл. 7. Порівняння ликів. Фото: Музей шведської армії: «Богородиця Милування» (фрагмент) 1690-ті рр. Музей шведської армії [10]. АМ.082482. Богородиця над Кремлем (фрагмент) АМ.082103 [4].

Іл. 8. Стрілецькі прапори. Фото: Музей шведської армії: «Святий великомученик Іоанн Воїн»: АМ.082121 [6], «Богородиця Знамення»: АМ.082109 [5], «Святий Архистратиг Михаїл»: АМ.082122 [7].

М. Скоп. Атрибуція київських іконописних
прапорів із Музею шведської армії.

Київ : Стежинка. 2026.
22 ст.

